

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Halonen, P. 2021. arinan sydämen käynnistäminen kohtausluettelon avulla – Toinen näytös kohti keskikohtaa: eskalaatio. Osa 7 artikkelisarjassa Motiiviverkko – Käsikirjoituksen punonnan säikeitä. Talk-verkkolehti, Taide / Art 6.4.2021.

Link to the original publication: [URL](#)

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Tarinan sydämen käynnistäminen kohtausluettelon avulla – Toinen näytös kohti keskikohtaa: eskalaatio. Osa 7 artikkelisarjassa Motiiviverkko – Käsikirjoituksen punonnan säikeitä

06.04.2021

Kirjoittaja

Pentti Halonen käsikirjoituksen lehtori, Turun ammattikorkeakoulu / Taideakatemia

Tarinan keskikohta on tarinan laajin osa, jopa 50 % tarinan laajuudesta sijoittuu keskelle. Keskikohdan voi jakaa kahteen osaan, joiden väliin voi sijoittaa puolivälin kriisin, suuren ymmärryksen hetken päähenkilölle, jolloin päähenkilö muuttuu passiivisesta antagonistisen voiman ohjailemasta objektista aktiiviseksi toimijaksi, oman kohtalonsa subjektiksi.

Tarinan keskikohta on työläin kirjoitettava ja vaikein suunniteltava. Siellä risteilevät sydämen juoni (tunnetaso) ja pään juoni (älyllinen taso), pääjuoni ja sivujuonet, siellä risteilevät protagonistiset ja antagonistiset joukkiot, siellä komplikaatiot eskaloituvat, konfliktit kehittyvät ja kuljetaan syiden ja seurauksien polkua ylös kohti pahuutta ja totuutta.

Ensimmäisen kynnyksen ylittäminen

Päähenkilö astuu seikkailuun, mielellään konkreettisti ja fyysisesti. Hän astuu portista, ovesta, portaista, luukusta, kynnyksen ylitse, tunnelia pitkin, rajanmuodollisuuksia läpi, kunniakujaa pitkin tai transformaation kautta.

Liison ja Mikaelin kuvitteellinen tarina saa olla nyt nimeltään Moonblink. Se on huono nimi, koska se on väärää kieltä suomenkieliseen elokuvaan. Huonompia ovat kuitenkin suomenkieliset vastineet hämäräsokeus, nyktalopia ja yösokeus. Tarinan nimi on tärkeä osa tarinaa. Kuun sokeuttama nainen? Pimeäsokeus? Pimeässä sokea nainen? Hämärätunnistin? Kuun hämärä? Kun en mää nää? Porvarillinen hämärä? Mitä loivemmin Aurinko nousee? Tietyillä alueilla napojen läheisyydessä? Kaamosnäkö?

Tarinan lopun pitäisi olla vääjäämätön päätepiste kaikelle toiminnalle. Tämä päätepiste tulisi pitää kirkkaana mielessä koko työprosessin ajan. Päätepiirteen avulla voi myös nimetä tarinan.

Mikä on tämän tarinan päätepiste?

Mitä Mikaelin mummon vintillä tapahtuu, ja mitä tapahtuu sen jälkeen? Mikä on Mikaelin kohtalo? Mikä on Liison kohtalo? Onko kohtalo traaginen vai vapauttava? Valinta on tehtävä jossain vaiheessa. Mikael on tai haluaa olla supertartuttaja. Millainen on Mikaelin saippuakuplalelu? Olisiko se käsiaseen muotoinen? Jos lelun nimi olisi Supernovuss?

Sijoitan Liison ja Mikaelin asumaan samaan hotelliin. Mikaelin vanhemmat ovat karanteenissa ulkomailla ja Liison puoliso Tapsa on karanteenissa yksin kotona. Vaihdan Mikaelin nukkumaan parvekkeelle. Sieltä hän puhalttaa saippuakupliaan. Liiso näkee kuplat hämäräsokeudessaan katulampun heijastuvassa valossa ikkunan läpi ja kokee ne merkinä jostakin.

Liiso astuu kynnyksen yli astuessaan hotellin aamiaishuoneeseen. Silloin hän näkee Mikaelin.

Liiso jonottaa käsidesiä peräkkäin Mikaelin kanssa.

Valaskalan vatsassa – Astuminen yön valtakuntaan

Yön valtakuntaan Liiso astuu avatessaan kaupunginjohtajan ruumiin patologian laitoksella. Liiso tekee löydöksen, joka yhdistää kaupunginjohtajan infektiotartunnan Tapsan infektiioon. Tämän löydöksen pitäisi olla erityinen ja uskottava.

Löydöksen tulisi liittyä joihinkin näistä tartuntatavoista (THL:n listaus) Tapsan ja kaupunginjohtajan välillä:

a) Yli 15 minuuttia kestävä kohtaaminen kasvotusten alle kahden metrin etäisyydellä

- Miten tämä voi paljastua ruumiinavauksen yhteydessä? Mahdoton tehtävä?
- Yliluonnolliset voimat:
  - Kohtaamisesta jäi telepaattinen jälki?
  - Kohtaamisesta jäi fyysinen muistijälki?
- Liiso muistaa kohtaamisen (flashbackin avulla), koska oli itsekin paikalla?
- Liiso tunnistaa kaupunginjohtajan hänen alastoman ruumiinsa yksityiskohdan perusteella?

b) Fyysinen kontakti

- Esineen tai elementin kautta tunnistaminen?
  - Mustelma, haava, arpi tms., jonka Tapsa on aiheuttanut?
  - Tapsan tekemä tuore tatuointi?
  - Tapsan antama sormus kaupunginjohtajan sormessa?
  - Jokin intiimi K18-esine kaupunginjohtajan sisällä?
  - Tapsan säätämä kuulolaite kaupunginjohtajan korvassa?
- Mitä tahansa tämä tunnistaminen vaatii, se on istutettava tarinan alkuun, jotta katsoja pystyy tunnistamaan saman asian kuin Liisokin. Flashbackin käyttöä tulisi aina välttää, mikäli suinkin vaan mahdollista.

c) Suojautumaton kontakti COVID-19-tapauksen eritteisiin, esimerkiksi yskökset

d) Oleskelu suljetussa tilassa yli 15 minuuttia, esimerkiksi sama talous, luokkahuone, työ-, kokous- tai -odotustila (suuressa tilassa rajausta lähellä oleskelleisiin)

e) Lentokoneessa matkustaminen COVID-19-tapauksen vieressä (ei tarkoiteta istumapaikkaa käytävän toisella puolella)

f) COVID-19-tapausta ilman asianmukaista suojautumista (kirurginen suu-nenäsuojus tai hengityksensuojain FFP2 tai FFP3) hoitanut henkilökunta ja COVID-19-näytteitä käsitellyt laboratoriohenkilökunta

Tärähdys eli järähdys

Tässä kohden dramaturgiaa tarvitaan voimakas ja vaarallinen visuaalinen muutos todellisuuteen.

Sähköt katkeavat hetkeksi ja Liiso menettää näkökykynsä työtilanteessa. Hän pysyy rauhallisena ja puhuu kaupunginjohtajan ruumiille ja lupaa selvittää, mistä hänen koronansa on peräisin. Kun valot palaavat ennalleen, Liiso on päättäväinen.

Pieni kriisi

Tässä kohtauksessa tarvitaan päähenkilö yrittämässä toimintaa, jonka vastavoima estää.

Mikaelia ei ole esitelty vielä vastavoimana, joten vastavoimana toimii isompi elementti, koronavirus.

Liiso menee kotiin jutellakseen Tapsan tartunnasta Tapsan kanssa, mutta Tapsalla on niin pahoja hengitysvaikeuksia, että Liiso soittaa ambulanssin ja Tapsa viedään sairaalaan.

Aluehallintoviraston jäljittäjä kyselee Liisolta Tapsan tartuntaketjusta. Jäljittäjä saa tietää saaneensa itse koronan. Liison on pakko ryhtyä jäljittäjäksi. Kaikki muut ovat jo ylityöllistettyjä.

Uusi maailma: Sankari käynnistää suunnitelmansa ja mentorin palaaminen

Liiso astuu nyt koronajäljittäjien maailmaan. Tämä on hänelle täysin uusi maailma, ja hänen on opittava uudet pelisäännöt monimutkaisessa maailmassa mentorin opastuksella. Samalla myös katsoja oppii nämä uuden maailman säännöt.

Koska kyseessä on todellinen ammatti, vaatii tämä huolellista taustatutkimusta. Itä-Suomen yliopiston kurssikuvaus jäljittäjän opinnoista antaa listan kohtauksista tätä tarkoitusta varten.

Tämän listan kohtausten sisältö voi olla muutakin kuin oppimisen prosessi, mutta Liison oppiminen toimii näiden kohtausten alemman tason juonikaarena. Käsikirjoittajan olisi hyödyllistä osallistua tämänkaltaiseen koulutukseen.

- Liiso ymmärtää koronavirusinfektioon (Covid-19) liittyvät infektioepidemiologiset peruskäsitteet ja torjuntakeinot.
- Liiso oppii kenttä- ja infektioepidemiologian peruskäsitteet.
- Liiso tajuaa, mikä on koronavirusinfektion itämisaika, tartuntatavat, tarttuvuus ja epidemian leviämiseen liittyvät tekijät.
- Liiso tajuaa mikä on oireisten, vähäoireisten, pre-symptomaattisten ja oireettomien rooli.
- Liiso osaa tehdä varmistettujen tai epäiltyjen Covid-19 tapausten kontaktien kartoituksen ja jäljitykseen tarvittavat toimenpiteet yhteisössä ja terveydenhuollossa sairaanhoitopiirin tai kunnan tartuntataudeista vastaavan lääkärin ohjauksessa.
- Liiso oppii kontaktien kartoituksen ja jäljityksen tavoitteet.
- Liiso oppii yleisvaarallisten tartuntatautien jäljitystä koskeva tartuntatautilain säännökset.
- Liiso oppii Covid-19 tapausmääritelmät (varmistettu/epäilty tapaus).
- Liiso tajuaa, miten toimii kontaktien tunnistus ja luokittelu riskiarvion perusteella (lähikontaktit/ muut kontaktit).
- Liiso hahmottaa, miten toimivat terveydenhuollon yksiköissä henkilökunnan lähikontaktit varotoimien ja suojautumisen asianmukaisuuden tai puuttumisen suhteen.
- Liiso ymmärtää, miten tehdään kontaktien rivilistaus ja haastattelu,
- Liiso kerää tapauksen kuvailevat tiedot: henkilö, aika, paikka.
- Liiso hallitsee oireiden monitorointitavat ja ohjeistuksen (aktiivinen seuranta, kotikaranteeni, kotihoito, hoitoon hakeutuminen).
- Liiso hahmottaa laboratoriotestauksen periaatteet.
- Liiso suorittaa jatkotoimet, seurantatietojen keräyksen, analysoinnin ja merkityksen määrittelyn torjuntatoimien kohdentamisessa.
- Liiso tuntee yksityisyyden suojaan liittyvät tekijät ja osaa huomioida ne työssään.
- Liiso oppii kantapään kautta, mitä lainsäädäntö sanoo asiasta.
- Liiso osaa tunnistaa tärkeimmät virhelähteet ja tilanteet, milloin tarvitaan asiantuntijakonsultaatiota (Sairaanhoitopiirin infektio lääkäri, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos).

Toiminta kääntyy vastakohdakseen

Jotta toinen näytös saa aktiivisen sysäyksen, joka hämmästyttää ja yllättää yleisöä, tarvitaan toimintaan iso käänne. Tällä käännteellä on tarkoitus pyöryttää yleisö ympäri, kiihottaa yleisöä ja lukita yleisö sisään tarinan maailmaan.

Tälle kohtaukselle tai kohtausten sarjalle on paljon vaatimuksia. Sen tulisi olla 180 asteen käänнос tarinassa. Tämä jälkeen vaihtoehtoja ei enää ole, uusi maailma on alkanut, konflikti tarkentuu.

Liiso alkaa saavuttaa pinnallista ymmärrystä salaisuuksien laadusta eikä hänellä enää ole paluuta entiseen elämäänsä. Liisolla pitäisi olla nyt juoni, jonka avulla hän pärjää, mutta kaiken ratkaisua hänellä ei vielä ole.

Jotta toiminta voi kääntyä vastakohdakseen, on ymmärrettävä, mikä on tarinan toiminnan suunta tällä hetkellä.

Liison tahdon suuntana on nyt jäljittää kaupunginjohtajan kuolemaan ja Tapsan vakavaan sairastumiseen johtanut altistuminen.

Etsiminen muuttuu takaa-ajettuna olemiseksi

Jos Liison suorittama jäljitys, etsintä ja tutkinta on tarinan keskeisin tahdon suunta, olisi päinvastainen suunta kääntyminen kohti Liisoa. Liisoa jäljitetään, Liisoa etsitään, Liisoa ajetaan takaa.

Tässä käänöksessä on vaihtoehtoina kaksi merkittävää pääsuuntaa:

- Liiso huomaa, että joku vainoo häntä.
- Siirrytään antagonistisen henkilön, Mikaelin, näkökulmaan.
  - Aletaan vainota Liisoa Mikaelin kanssa tästä hetkestä.
  - Siirrytään toiseen aikaan ja seurataan Mikaelin toimia
    - myöhemmin kuin Liison kanssa käsitellyt tapahtumat
    - aiemmin kuin Liison kanssa käsitellyt tapahtumat
    - kuvitteellisessa ajassa
    - Mikaelin muistoissa
    - Mikaelin fantasioissa
    - valheellisessa ajassa.

Tämän vastasuunnan valinta on hyvin keskeinen tarinan kannalta. Mikäli Mikael esitellään selkeästi nyt, kyseessä ei ole tarina, jossa Mikaelin olemassaoloa ei ymmärretä. Mikäli halutaan kätkeä Mikaelin syyllisyys, on esiteltävä toisia epäilyttäviä henkilöitä, joilla katsojaa harhautetaan.

Koska lopputaistelun tapahtumapaikaksi on valittu Mikaelin isoäidin hämärä ullakko, on tarinan juonikaarien kohdattava siellä. Tämä ei kuitenkaan vaadi sitä, että tarinan kaaret ovat jatkuvasti paralleelit toisiinsa nähden. Valitsen nyt vaihtoehdon, jossa seurataan Mikaelin toimia aiemmalla aikatasolla.

Mikael seuraa muutama viikko sitten Liison ja Tapsan toimintaa. Tässä juonikaassa on käsiteltävä Mikaelin motiiveja ja pyrkimyksiä. Mistä Mikael on saanut viruksen? Mistä hän tietää, että hänellä on se? Vai onko hänellä edes sitä? Mistä katsoja tietää ja kuinka paljon katsoja tietää? Ehkäpä Mikaelilla ei ole virusta lainkaan?

Valitsen kohtauksen ajankohdaksi alun bussimatkan Helsingistä Turkuun. Bussi ajaa Posankan ohi. Mikael ja Liiso katsovat toisiaan suoraan silmiin. Mikael nousee skuuttiinsa ja lähtee seurailemaan bussin reittiä kohti linja-autoasemaa.

Kohtaaminen on takaa-ajo katuja pitkin bussin kulkiessa alhaalla moottoritiellä. Bussit eivät yleensä aja Posankan ohi. Saako katsojaa huijata? Käsikirjoittajan tehtävänä on valita huijauksensa tarkkaan ja niin, että ne eivät häiritse katsojaa. Fiktiivinen tarina on kuitenkin faktuaalisesti huijausta, mutta loogisesti ja psykologisesti tarinan pitäisi olla toden kaltainen. Varmasti jotkut bussit ajavat joskus Posankan ohi, sillä sitä kautta pääsee Turun linja-autoasemalle. Juna ajaa myös siitä ohi, jos juna olisi alun matkakohtauksen lokaatio.

Linja-autoasemalla. Mikael näkee, kuinka Liiso ja Tapsa laskeutuvat alas bussista. Miksi Mikael on heistä kiinnostunut? Oliko Liiso sittenkin Turun torilla paikalla alun terrori-iskun aikaan? Liiso istui bussissa silloinkin, ja Mikaelilla ja Liisolla oli silloinkin katsekontakti.

Mikael seuraa Liisoa ja Tapsaa heidän kotiinsa. Matkustavatko he bussilla vai taksilla? Missä he asuvat?

Ilta ehtii laskea ja hämärästä sokeutunut Liiso pitää taluttaa sisään. Mikael puhaltaa saippuakuplia. Liiso näkee heijastuvia valoja? Tapsa huomaa Mikaelin ja ottaa kontaktia.

Päähenkilö yrittää voittaa heikkoutensa

Jos Liison heikkous on hänen hämäräsokeutensa, Liiso voi yrittää voittaa sen nähtyään saippuakuplat. Liiso alkaa syödä A-vitamiinia, jos se auttaisi hänen vaivaansa. Tässä kohtauksessa siirrytään Mikaelin (ja Liison) menneisyydestä Liison nykyisyyteen. Liiso alkaa syödä porkkanoita, ja hän syö niitä tästä eteenpäin koko tarinan ajan.

Testit, apurit ja viholliset

Sankarin matkan sivunhenkilöiden orkestraatio tapahtuu viimeistään tässä vaiheessa.

Liison on jouduttava testeihin. Jäljittäjäkoulutuksessa on loppukoe. Liiso tarvitsee apureita: hän osallistuu aktiivisesti sukupuoltaan korjanneiden yhteisöön, ja apurit löytyvät sieltä. Vihollisia ovat vallassa istuvat cis-miehet, jotka suhtautuvat Liisoon aggressiivisesti.

Tapsa toimii Liison läheisenä eikä pysty seuraamaan Liisoa toiseuteen, manalaan, seikkailuun, vaan jää kotiin odottamaan Liisoa.

Koetusten tie

Toinen näytös on eskaloituvien koetusten tie kohti tarinan keskikohtaa, keskipistettä, puolivälin kriisiä.

Antagonistiset ja hegemoniset, valtaapitävät elementit taivuttavat Liisoa oman tahtonsa mukaiseen toimintaan. Liiso joutuu kulkemaan koetusten tietä vaatimusten ja oman vetäytymishalunsa ja omien toiveidensa paineen alaisena.

Kohtaukset muodostavat sarjan konflikteja, jotka käsittelevät eri juonikaaria: pään juonta, sydämen juonta, pääjuonta, sivujuonia, päähenkilön kehityskaarta ja antagonistin pyrkimyksen kaarta.

a) Pään juoni

Pään juoni on aivojen juoni, käytännön juoni, toiminnallisen motivaation juoni. Tähän juoneen liittyy päähenkilön halu (want).

b) Sydämen juoni

Sydämen juoni liittyy päähenkilön tarpeisiin (need), ja se nousee näkyviin toisen näytöksen aikana. Mitä päähenkilö tarvitsee elämäänsä? Mikä päähenkilön elämästä puuttuu ilman, että hän on edes ymmärtänyt sen puuttuvan? Sydämen juoni edustaa jotain muuta kuin pään juoni, se on jotain enemmän. Se saattaa sisältää rakkaustarinan tai vähintään tunnemateriaalia.

Liisolla on jo rakkaus Tapsaa kohtaan. Puuttuuko siitä suhteesta jotain? Onko suhde Tapsaan tyydyttävä? Miten Tapsa suhtautuu Liisossa tapahtuviin muutoksiin?

c) Sivujuonet

Sivujuonten tehtävänä on tukea pääjuonta ja lisätä piirteitä päähenkilöön ja antagonistiin.

Liison sivujuoni voi liittyä hänen sukupuolenkorjausprosessiinsa, työpaikalle, omiin vanhempiin, edellisiin ihmissuhteisiin (onko Liisolla lapsia?). Mikaelin sivujuonet voivat liittyä hänen supertartuttamisprojektinsa uhreihin. Uhrin metsästäminen, kiinniotto ja tarttumisen suorittaminen antavat erillisiä jännitteellisiä, päättyviä ja eskaloituvia kaaria.

Sivujuoni voi tuoda lisää henkilöitä päähenkilön tueksi. Päähenkilö voi saada kuuntelijan, jonka tehtävänä antaa päähenkilön puhua ajatuksistaan.

Liisolla voi olla ystävä, joka kuuntelee häntä.

Sivujuoni kasvattaa kliimaksia, kun antagonistin vaarallisuus kasvaa ja päähenkilön pyrkimyksen merkitys lisääntyy.

Kaikilla juonikaarilla on oma dramaturginen alku–keskikohta–loppu-rakenteensa. Ne tuovat tarinaan lisää voimaa ja selkeyttä. Niiden tehtävänä on kasvattaa päähenkilön motivaation kokoa, kunnes se kasvaa räjähtävän suureksi tarinan puolivälissä.

Toiseen näytökseen kuuluvat sekä fyysiset että psyykkiset vastukset.

Liison ja Mikaelin tarinassa fyysiset vastukset liittyvät pandemiaan. Kaikki toiminta ei ole sallittua pandemian aikana. Komplikaatiotilanteissa viranomaiset ja palveluammattilaiset voivat estää Liison ja Mikaelin pyrkimyksiä järkisyistä. Mikael on lapsi, mikä rajaa häneltä monia toimintoja mahdottomiksi. Liiso ei ehkä ole ajotaitoinen tai -kykyinen. Tämä voi olla iso fyysinen este jäljitystyössä. Ja hämäräsokeus on aina käyttökelpoinen este iltaisin ja öisin.

Vähitellen päähenkilön pelon tulisi personoitua ja kasvaa suureksi yhtä henkilöä kohtaan, vaikka hän ei välttämättä itse tiedäkään tämän persoonan henkilöllisyyttä.

Ehkä Liiso havaitsee supertartuttajan. Kuka hän on? Onko se Mikael?

Sisäiset ja psyykkiset vastukset ovat tärkeitä niin protagonistille kuin antagonistillekin. Mikä estää heitä onnistumasta? Onko heillä motivaatio-ongelmia?

Liisolta saattaa puuttua osaamista. Mikaelilta saattaa puuttua ymmärrystä. Mikaelin hahmo kaipaa vielä paljon selkeyttämistä. Mikä on hänen diagnoosinsa? Millä tavoin hän on traumatisoitunut?

Nyt on aika valita päähenkilöille kasvokuvat. Käsikirjoittaja ei tarvitse kuviinsa tekijänoikeuksia, ellei hän julkaise niitä jossakin. Kasvokuva voi olla näyttelijän kuva. Silloin käsikirjoittaja voi kirjoittaa repliikkinsä ja toimintansa suoraan jollekulle elävällä tai kuolleelle näyttelijälle. Vapauttavaa voi myös olla valita täysin anonyymi kuva, joka edustaa käsikirjoittajan mielikuvaa henkilöstä.

Tässä ovat Liiso ja Mikael kuvallistettuina hahmoina:

Kuva: kalhh, Pixabay.

Kuva: Ibrahim Abed, Pixabay.

Seuraavaksi ajaudumme puolivälin kriisiin ja sieltä ulos.